

Föstudaginn 12. september 1997.

Nr. 350/1997. **Fataframleiðendur ehf.**

(Björn Baldursson)

gegn

**Gjaldheimtunni í Reykjavík**

(enginn)

Kærumál. Gjaldþrotaskipti.

### **Dómur Hæstaréttar.**

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Garðar Gíslason, Arnljótur Björnsson og Markús Sigurbjörnsson.

Sóknaraðili skaut málinu til Hæstaréttar með kæru 11. ágúst 1997, sem barst réttinum ásamt kærumálgögnum 29. sama mánaðar. Kærður er úrskurður Héraðsdóms Reykjavíkur 1. ágúst 1997, þar sem tekin var til greina krafa varnaraðila um, að bú sóknaraðila yrði tekið til gjaldþrotaskipta. Kæruheimild er í 179. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o. fl. Sóknaraðili krefst þess aðallega, að hinum kærða úrskurði „verði hrundið og gjaldþrotakröfu Gjaldheimtunnar verði vísað frá héraðsdómi“, en til vara, að úrskurðinum „verði hrundið og málinu verði vísað til héraðsdóms til meðferðar og dómsálagningar á nýjan leik“. Þá krefst sóknaraðili málskostnaðar.

Varnaraðili hefur ekki látið málið til sín taka fyrir Hæstarétti.

Fyrir Hæstarétti hefur sóknaraðili ekki borið fyrir sig nein atvik, sem geti leitt til þess, að tekin verði til greina krafa hans um frávísun málsins frá héraðsdómi eða ómerkingu hins kærða úrskurðar. Þar sem sóknaraðili krefst þess ekki fyrir Hæstarétti, að hafnað verði kröfu varnaraðila um gjaldþrotaskipti, kemur úrskurður héraðsdóms ekki til athugunar að efni til. Þegar af þessum ástæðum verður kröfum sóknaraðila hafnað, og stendur hinn kærði úrskurður því óraskaður.

Kærumálskostnaður dæmist ekki.

D ó m s o r ð:

Hinn kærði úrskurður er staðfestur.

Kærumálskostnaður fellur niður.

### Úrskurður Héraðsdóms Reykjavíkur 1. ágúst 1997.

Mál þetta var þingfest 3. júlí 1997 og tekið til úrskurðar að loknum munnlegum málflutningi 15. sama mánaðar. Það var endurupptekið og tekið til úrskurðar fyrr í dag. Sónnaraðili er Gjaldheimtan í Reykjavík, kt. 570169-0849, Tryggvagötu 28, Reykjavík.

Varnaraðili er Fataframleiðendur ehf., kt. 441089-1399, Snorrabraut 56, Reykjavík.

Sónnaraðili krefst þess, að bú varnaraðila verði tekið til gjaldprotaskipta og varnaraðila gert að greiða sónnaraðila málskostnað að mati réttarins.

Skilja verður kröfur varnaraðila á þann hátt, er hér greinir:

1. Að ágreiningsmáli þessu verði úthlutað öðrum dómara en fer með gjaldprotamál milli sömu aðila.
2. Að Héraðsdómur Reykjavíkur taki efnislega afstöðu til krafna Fataframleiðenda ehf. í kröfuframsetningarröð varnaraðila.
3. Að varnaraðili verði „sýknaður“ af kröfu Gjaldheimtunnar í Reykjavík um greiðslu á 5.679.053 kr.
4. Að kröfu sónnaraðila frá 15. ágúst 1996 um, að bú varnaraðila verði tekið til gjaldprotaskipta, verði vísað frá dómi.
5. Að málsmeðferð Héraðsdóms Reykjavíkur á gjaldprotakröfu Gjaldheimtunnar í Reykjavík verði ómerkt frá dagsetningu „nefnis hæstaréttardóms“.
6. Að dómarafulltrúinn Júlíus B. Georgsson víki sæti í gjaldprotamálinu.
7. Að íslenska ríkið greiði varnaraðila bætur, að fjárhæð 10.000.000 kr.
8. Varnaraðili krefst einnig málskostnaðar fyrir héraðsdómi og Hæstarétti, að fjárhæð 1.000.000 kr.

Krafa Gjaldheimtunnar í Reykjavík um, að bú varnaraðila yrði tekið til gjaldprotaskipta, barst Héraðsdómi Reykjavíkur 19. ágúst 1996. Skiptabeidandi kvaðst eiga kröfur á hendur varnaraðila máls þessa vegna vangreiddra opinberra gjalda, er næmu að teknu tilliti til höfuðstóls, vaxta og kostnaðar 5.679.053 krónum. Kröfu sinni til stuðnings vísaði skiptabeidandi til þess, að gert hefði verið árangurslaust fjárnám hjá skuldaranum 25. júlí 1996. Með dómi Hæstaréttar 20. maí 1997 í málinu nr. 204/1997 var sú aðfarargerð staðfest, en varnaraðili hefur beiðst endurupptöku málsins fyrir Hæstarétti.

Við þingfestingu málsins 23. október 1996 sótti fyrirvarsmaður varnaraðila þing og krafðist þess, að dómari víki sæti. Með úrskurði, upp kveðnum sama dag, var þeirri kröfu hafnað. Úrskurðurinn var kærður til Hæstaréttar, en með dómi Hæstaréttar, upp kveðnum 18. nóvember sl., var hinn kærði úrskurður staðfestur.

Krafa sóknaraðila um gjaldþrotaskipti á búi varnaraðila var tekin fyrir að nýju 11. júní sl. Af hálfu varnaraðila var sótt þing og þess krafist, að málinu yrði vísað frá dómi. Dómari synjaði um frávisun málsins frá dómi með úrskurði, upp kveðnum 25. júní sl., og í kjölfar þess var ágreiningsmál þetta þingfest. Undirrituðum dómara var falið málið 10. júlí 1997.

Sóknaraðili telur kröfu sína um gjaldþrotaskipti uppfylla skilyrði 7. gr. laga nr. 21/1991. Hann hafi lagt fram endurrit árangurslausrar aðfarargerðar, sem staðfest hafi verið með hæstaréttardómi í málinu nr. 204/1997, og einnig önnur viðhlítandi gögn til stuðnings kröfu sinni. Krafa um gjaldþrotaskipti hafi verið sett fram innan þriggja mánaða, frá því að hin árangurslausla fjárnámsgerð fór fram, sbr. 1. tl. 2. mgr. 65. gr. laga nr. 21/1991. Með vísan til þessa og þar sem fram lögð gögn bendi ekki til annars en fjárnámsgerðin frá 25. júlí 1996 gefi rétta mynd af fjárhag varnaraðila, beri að taka bú hans til gjaldþrotaskipta. Sóknaraðili telur sjónarmið varnaraðila enga þýðingu hafa við úrlausn máls þessa og mótmælir öllum kröfum hans. Sama gildi um allar bótakröfur og málskostnaðarkröfur varnaraðila, og mótmælir sóknaraðili þeim sem örökstuddum.

Um lagarök vísar sóknaraðili til m. a. laga nr. 21/1991, einkum 7. gr., og 1. tl. 2. mgr. 65. gr. laganna.

Varnaraðili kveður umrædda skattkröfu hafa orðið til með þeim hætti, að skattframtali sínu hafi ekki verið skilað á réttum tíma vegna alvarlegra veikinda þeirra, sem hlut hafi átt að máli, og hafi það leitt til áætlunar skatta. Varnaraðili telur, að miðað við rekstur félagsins hefðu opinber gjöld þess átt að nema 350.000 kr. samkvæmt útreikningi endurskoðanda. Vonir forráðamanna félagsins um breytingu tæplega fjögurra milljóna skattaáætlunar í eðlileg gjöld fyrirtækisins hafi brugðist, og haldi Gjaldheimtan enn fram upphaflegri áætlunarkröfu auk dráttarvaxta og kostnaðar, og nemi krafan nú tæplega sex milljónum króna. Varnaraðili kveður íslenska ríkið ekki hafa hirt um að leggja opinber gjöld á Fataframleiðendur ehf. samkvæmt fram lögðum rekstrargögnum. Ekkert það hafi komið fram af hálfu skattyfirvalda, sem réttlætt geti upphaflega skattaáætlun sem endanlega álagningarniðurstöðu. Varnaraðili hafi eftir framlagningu framtals átt kröfu til þess, að opinber gjöld yrðu á hann lögð með eðlilegum hætti. Hefðu þau gjöld að líkindum numið um 350.000 kr., og hefði varnaraðili getað greitt þá fjárhæð. Í stað þeirrar eðlilegu niðurstöðu haldi ríkið fram fráleitri áætlunarkröfu, sem sé með öllu fjarri rekstrarraunveruleika viðkomandi árs.

Varnaraðili heldur því fram, að innheimta ríkisins á fjárkröfu, sem eigi rætur að rekja í algjörum tilbúningi og fullkomlega án fjárhagslegra forsendna, sé ekki skattheimta í skilningi Evrópusamþykktta um rétt ríkis til

skattlagningar og innheimtu gjalda, heldur tilraun ríkisins til ólöglegrar eignaupptöku. Sama eigi við um útreikning dráttarvaxta og innheimtu þeirra. Að mati varnaraðila brjóti innheimtutilraunir íslenska ríkisins í bága við Evrópusamþykktir um friðhelgi einkalífs og eigna.

Vegna frávísunarkröfu sinnar skírskotar varnaraðili til almennra réttaröryggisreglna og telur, að vísa beri máli frá dómi, þegar ljóst sé, að krafa sóknaraðila sé reist á röngum forsendum, röngum opinberum vinnubrögðum og rangri úrvinnslu grunngagna málsins hjá opinberum aðilum. Þá styður varnaraðili kröfu sína um frávísun þeim rökum, að máli beri að vísa frá dómi, þegar ljóst sé, að dómari sé ekki fær um að skynja hagsmuni málsaðila og sanna megí með hundruðum og jafnvel þúsundum tilvika, að sá dómari, sem áður hafi farið með málið, hafi misvirt rétt varnaraðila til að tala máli sínu og jafnan metið löngun ríkisins til að gera þegna sína gjaldþrota meira virði en það tjón, sem viðkomandi varnaraðilar bíða af því að missa efnahagsmannorð sitt.

Vegna kröfu um ómerkingu málsmeðferðar Héraðsdóms Reykjavíkur á gjaldþrotakröfu Gjaldheimtunnar í Reykjavík frá dagsetningu nefnds hæstaréttardóms heldur varnaraðili því fram, „að slíkt eldra árangurslaust fjárnám geti af framangreindri ástæðu ekki verið grunnur gjaldþrotameðferðar varnaraðila – vegna eignaleysis“.

Vegna kröfu sinnar um bætur bendir varnaraðili á, að íslenska ríkið hafi nú þegar með undandrætti á eðlilegri skattlagningu varnaraðila brotið í bága við Evrópusamninga um grundvallarmannréttindi, en þau hafi lagagildi á Íslandi.

Í munnlegum málflutningi færði talsmaður varnaraðila fram þau viðbótarrök, að Fataframleiðendur ehf. ættu meiri eignir en næmi raunverulegum kröfum sóknaraðila, eins og fram hafi komið í ágreiningsmáli vegna aðfarargerðar tollstjórans í Reykjavík á hendur félaginu.

Um lagarök vísar varnaraðili til mannréttindasáttmála Evrópu, 6. gr. 1.2 B, C og D, 8. gr. 1. og 2, 13. gr., Protocol 1, 1. gr., Protocol 11, 41. og 45. gr., laga um gjaldþrotaskipti nr. 21/1991.

Eins og fram kemur í þingbók Héraðsdóms Reykjavíkur, fól dómstjóri Héraðsdóms Reykjavíkur undirrituðum dómara ágreiningsmál þetta 10. júlí sl., og var sú ákvörðun í engum tengslum við kröfur varnaraðila í þessu máli. Verður því ekki frekar fjallað um kröfur varnaraðila um úthlutun málsins til annars dómara sem og kröfu um, að Júlíus B. Georgsson dómarafulltrúi víki sæti. Er þessum kröfum vísað frá dómi.

Krafa varnaraðila um frávísun málsins frá dómi er annars vegar reist á sjónarmiðum um hæfi og sjálfstæði þess dómarafulltrúa, sem áður fór með

málið, og hins vegar á því, að krafa sóknaraðila sé studd röngum forsendum, röngum opinberum vinnubrögðum og rangri úrvinnslu grunn-gagna máls hjá opinberum aðilum. Kveðinn var upp úrskurður í Héraðsdómi Reykjavíkur 25. júní sl., þar sem synjað var um frávisun gjaldþrotakröfunnar frá dómi. Engar nýjar upplýsingar hafa komið fram undir rekstri málsins, sem réttlætt geta aðra niðurstöðu en í þeim úrskurði. Eins og fram hefur komið, fer nefndur dómarafulltrúi ekki lengur með málið, og eiga því málsástæður varnaraðila um hæfi hans og sjálfstæði ekki lengur við. Því er synjað kröfu um frávisun málsins frá dómi.

Erfitt er að ráða í röksemdir varnaraðila fyrir kröfu sinni um ómerkingu málsmeðferðar Héraðsdóms Reykjavíkur á gjaldþrotakröfu Gjaldheimtunnar í Reykjavík. Svo gæti verst sem eina eða fleiri blaðsíður vanti í greinargerð varnaraðila. Greinargerðin er hins vegar ekki blaðsíðumerkt og efnisuppygging nokkuð ruglingsleg, svo að ekki er ljóst, hvort svo sé. Dómarinn endurupptók málið með vísan til 104. gr. laga nr. 91/1991, sbr. 2. mgr. 178. gr. laga nr. 90/1991, til þess að gefa talsmanni varnaraðila kost á að leggja fram það, sem hugsanlega vantaði á greinargerðina, en talsmaðurinn kvaðst ekki hafa undir höndum eintak af greinargerðinni, sem væri annars efnis en það, sem lagt hefði verið fram, og að fram lögð greinargerð væri endanleg greinargerð varnaraðila. Verður við það að sitja. Hafna verður fyrrnefndri kröfu varnaraðila, þar sem héraðsdómari getur ekki ómerkt málsmeðferð hliðsetts dómara eða sína eigin, og verður að bera slíka kröfu upp fyrir æðra dómstóli.

Enda þótt ekki komi ótvírætt fram í greinargerð varnaraðila, að hann krefjist þess, að kröfu sóknaraðila um, að bú varnaraðila verði tekið til gjaldþrotaskipta, verði hrundið, verður að skilja kröfu hans um „sýknu“ af kröfum sóknaraðila, að fjárhæð 5.679.053 kr., á þann veg, að í henni felist sú krafa. Af hálfu varnaraðila er fullyrt, að raunveruleg skattaskuld nemi einungis 350.000 kr., en engin tilraun gerð til að útlista tölulega þann mun, sem er á þeirri fjárhæð og álögðum gjöldum. Þá hefur varnaraðili engin gögn lagt fram í málinu um tilraunir til að fá hnekk álagningu þeirra opinberu gjalda, sem krafa sóknaraðila er grundvölluð á.

Við aðfarargerð þá, sem talsmaður varnaraðila vitnar til og fram fór að kröfu tollstjórans í Reykjavík 18. október 1996, mat fulltrúi sýslumanns verðmæti eigna gerðarþola, sem bent var á, 135.000 kr. Í ágreiningsmáli vegna þessarar aðfarargerðar kom fram, að talsmaður varnaraðila teldi, að selja mætti þessar eignir fyrir u. þ. b. 600.000 kr. á almennum markaði. Þessi fjárnámsgerð var ógilt með dómi Hæstaréttar Íslands 30. maí 1997. Skattakrafa sú, sem sóknaraðili reisir gjaldþrotakröfu sína í máli þessu á, er

margfalt hærri en verðmæti þessara eigna, hvort sem mat fulltrúa sýslumanns eða mat talsmanns varnaraðila í því máli er lagt til grundvallar. Þá liggur ekki fyrir, að þessar eignir séu enn í búi varnaraðila.

Fallist er á með sóknaraðila, að önnur sjónarmið varnaraðila hafi ekki þýðingu við úrlausn þessa máls.

Þar sem varnaraðili hefur ekki sýnt fram á, að hann sé fær um að standa full skil á skuldbindingum sínum, þegar þær koma í gjalddaga, eða verði það innan skamms, og Hæstiréttur hefur staðfest gildi fjárnámsgerðar þeirrar, sem sóknaraðili styður kröfu sína um gjaldþrotaskipti við, verður að leggja fyrirnefnda fjárnámsgerð, sem var árangurslaus, að öllu leyti til grundvallar við úrlausn máls þessa. Með sömu rökum verður ekki talin ástæða til að ætla, að gerðin gefi ranga mynd af fjárhag varnaraðila. Samkvæmt því og með vísan til 1. tl. 2. mgr. 65. gr. laga um gjaldþrotaskipti o. fl. nr. 21/1991 ber að taka til greina kröfu sóknaraðila um, að bú varnaraðila verði tekið til gjaldþrotaskipta.

Bótakrafa varnaraðila er með öllu vanreifuð og órökstudd, en slík krafa á ekki heima í ágreiningsmáli sem þessu um kröfu um töku bús til gjaldþrotaskipta, og er henni vísað frá dómi án frekari umfjöllunar.

Eftir þessum úrslitum ber að úrskurða varnaraðila til að greiða sóknaraðila málskostnað, er telst hæfilega ákveðinn 50.000 kr.

Sigurður T. Magnússon héraðsdómari kvað upp úrskurðinn.

#### Ú r s k u r ð a r o r ð:

Bú Fataframleiðenda ehf., kt. 441089-1399, Snorrabraut 56, Reykjavík, er tekið til gjaldþrotaskipta. Varnaraðili, Fataframleiðendur ehf., greiði sóknaraðila, Gjaldheimtunni í Reykjavík, 50.000 krónur í málskostnað.

---